

Vezetői összefoglaló

Az elmúlt években a hazai őszi káposztarepce-termesztés jelentős felfutása volt megfigyelhető, elérve a 300 ezer hektáros országos vetésterületet. Ez döntően a stabil piaci helyzetének és a szántóföldi nagykultúrák közötti kedvező jövedelmezőségének köszönhető. Előbbi döntően a bioüzemanyagok kötelező bekeverése miatt jelentkező többletkereslet és ehhez társuló kiszámítható és magas árszint, utóbbit a termesztés-technológia területén megvalósult fejlődés és az így elért hozamnövekedés biztosította.

Ami a felhasználást illeti, részben a korlátozott hazai feldolgozó kapacitások (Martfű, Foktő, Kiskunfélegyháza) miatt az elmúlt években a megtermelt repce több mint 80%-a feldolgozatlanul exportra került, elsősorban Németországba, Ausztriába és Szlovákiába. Ezzel párhuzamosan a behozatal folyamatosan csökkent, jelenleg az éves teljes rendelkezésre álló mennyiség kevesebb, mint 10%-a.

Az elkövetkező évek ugyanakkor növekvő kihívást és fokozódó bizonytalanságot tartogatnak a gazdálkodók számára. A hozamok további növelésére a genetikai lehetőség ugyan adott, a klimatikus kitettség és a várhatóan stagnáló árak mellett ennek gazdaságos kihasználása egyre bizonytalanabb. További nehezítő körülmény, hogy a fokozott növényvédelmi érzékenyséű növény a jelenlegi vetésterületével elérte azt a szintet, amely termesztéstechnológia oldaláról csak jelentős többletköltséggel növelhető. Ráadásul a használható növényvédő szerek köre a szigorodó uniós növényvédőszer-használati előírások miatt tovább szűkülhet a jövőben.

Ami a jövőbeli értékesítési lehetőségeket érinti, a bioüzemanyagok fenntarthatósága körüli uniós viták miatt – bár ezek a repce fő versenytársának számító olajpálmát még kedvezőtlenebbül érintik –nem várható, hogy a jövőben az elmúlt évekhez hasonló mértékben nő a repce iránti kereslet. A takarmánypiacon a jóval kedvezőbb fehérjeösszetételű szója szab korlátokat a növénynek. A tágabban vett olajosmag és származékos termékek piacán tehát lassuló keresletbővülésre és – elsősorban az ukrán repce megjelenése miatt - fokozódó versenyre van kilátás.

Elemzésünkéből kiderül, hogy a repcetermelőknek nemcsak a többi olajosmag ármozgásaira kell figyelniük. A repce, mint meghatározó bioüzemanyag alapanyag ára egy ideje már szoros korrelációban áll a nyersolajéval is, amely egy újabb, előre nehezen kiszámítható tényezőként jelenik meg a növény árképletében.

A repce közvetlen étkezési célú felhasználása egyelőre jóval szerényebb piaci lehetőséget jelent. Magyarországon több európai országgal – pl. a balti államokkal – ellentétben, nincsenek széleskörű fogyasztói hagyományok. Ugyanakkor elképzelhető, hogy egyes kedvezőbb élettani hatásai miatt akár hazánkban, akár más, potenciális exportpiacokon többen fognak repceolajat használni a háztartásokban és az étkeztetésben.

Összességében rövid távon ingadozó, középtávon stagnáló keresletre van kilátás. Mindezek alapján a repce termesztése egyre inkább a megfelelő adottságú területtel, magas szintű gépesítéssel és szaktudással rendelkezők számára javasolt, akik nagy biztossággal képesek a legalább 4 tonnás hektáronkénti hozamok elérésére.

ÖSSZEFOGLALÓ PIACI HELYZETKÉP

KÍNÁLAT

Globális	<ul style="list-style-type: none">• Hosszú távon a legnagyobb termelőket figyelembe véve Ausztráliában, Kínában és Indiában minimális növekedés, míg Kanadában kisebb csökkenés várható.• Az idei évben Kanadában a tavalyinál minimálisan kisebb össztermést várnak, de a magas készletek miatt ennek nem lesz hatása a nemzetközi piacokon. Ausztráliában rekord termésre van kilátás. Kínában és Indiában átlagos évre számítanak.
Európai	<ul style="list-style-type: none">• Hosszabb távon Ukrajna és Oroszország tekintetében várható jelentős növekedés, az EU-n belül várhatóan marad a jelenlegi termelési szint.• Az idei évben Franciaország, Spanyolország Románia és Nagy-Britannia alacsonyabb hozamokat ér el, a többi tagországban átlagos termésszint várható. Az EU össztermése kis mértékben csökken.
Hazai	<ul style="list-style-type: none">• Hosszú távon a jelenlegi 300 ezer ha vetésterület mellett, lassuló átlagtermés növekedés és nagyobb területi különbségekre van kilátás.• Idén a Dunántúlon átlagos, helyenként kis mértékben jobb, a középső országrészen átlagos vagy annál valamivel rosszabb, míg a keleti és különösen a dél-keleti régióban az átlagtól jelentősen alacsonyabb hozamokra van kilátás.

KERESLET

Globális	<ul style="list-style-type: none">• Hosszabb távon lassuló növekedés (1,6%), az árak kis mértékű nominális emelkedése várható (de nem érik el a korábbi nagyságot), növekvő volatilitás mellett.• Idén élénkülő keresletre lehet számítani, elsősorban a biodízel igények által, de az ingadozó árak rekord alacsony szinten maradnak a kiegyensúlyozott kínálat miatt.
Európai	<ul style="list-style-type: none">• Kis mértékben csökkenő keresletre/felhasználásra van kilátás az EU-ban.
Hazai	<ul style="list-style-type: none">• Jelenleg átlagosan az összes termés 20%-át dolgozzák fel hazai üzemek, közeljövőben nem várható számottevő új kapacitás. Jelenleg a repcemag import aránya 10% alatti.

SZABÁLYOZÁS/PIACI ESEMÉNYEK

Globális	<ul style="list-style-type: none">• Az amerikai-kínai kereskedelmi háború és a kapcsolódó intézkedések nagyobb volatilitást eredményeznek.• Kína minőségi kifogásokra hivatkozva számottevő kanadai importot utasított vissza.• Ázsiában az afrikai sertés pestis jelentősen átalakítja a takarmány célú keresletet.
Európai	<ul style="list-style-type: none">• Az ukrán export – az EU-ba Ukrajnából kerül be a legtöbb repce – nagyságát befolyásolhatja a 2020. január 1-jén hatályba lépő, a 20%-os ÁFA visszaigénylés exportot érintő eltörlése (kivéve közvetlen termelői értékesítés).• EU bioüzemanyagokat érintő fenntarthatósági követelmények csökkentik a pálmaolaj importot, középtávon javítva a repce pozícióját.
Hazai	<ul style="list-style-type: none">• A termeléshez kötött támogatás hatására a szójaterület kis mértékű és lassú növekedése várható, ami érdemben nem befolyásolja a hazai repcetermesztést.

Kétarcú jövő: stabil hosszú távú piaci lehetőség, de növekvő volatilitás

A repce minden bizonnyal az évtized egyik hazai szántóföldi sikertörténete, hiszen - a 2011/2012 gazdálkodási évben történt visszaeséstől eltekintve - kiemelkedő jövedelmezőségének köszönhetően töretlen volt mind a vetésterület, mind az elért fajlagos hozamok növekedése. A mostani rövid összeállításban az idei év piaci kilátásai, várható ágazati eredményén túl megvizsgáljuk a hosszabb távú összefüggéseket, folyamatokat is.

1. A repce, mint ipari növény

Az olajos növények és így a repce termését is humán és ipari felhasználású – pl. bioüzemanyag-előállítás – olaj sajtolására vagy takarmány (dara, liszt, pogácsa) előállítására használják. A legfontosabb olajos növények a szója, napraforgó, repce és az olajpálma. Az olajos növények olaj- illetve takarmánykihozatala jelentősen különbözik: míg az olajpálma egy hektár területről ötszörös olajmennyiséget biztosít (viszonylag alacsony fajlagos olajtartalom, de magas hozam mellett), addig a takarmányozás szempontjából a szójának a legkedvezőbb a kihozatali mutatója. A sajtoló üzemek jellemzően valamelyik olajosmag préselésére vannak optimalizálva, de alkalmasak a helyettesítő termékek feldolgozására is. Ebből következik, hogy a feldolgozók a beltartalmi mutatók és relatív árarányok határozzák meg a felhasznált alapanyagot. Éppen ezért az olajosmag piacot nem is önmagában, hanem ezen fő- és melléktermékekkel együtt szokás vizsgálni. Mindebből az is következik, hogy a repce, illetve az abból készült termékek piaci folyamatait nagymértékben befolyásolja a **helyettesítő termékek** helyzete.

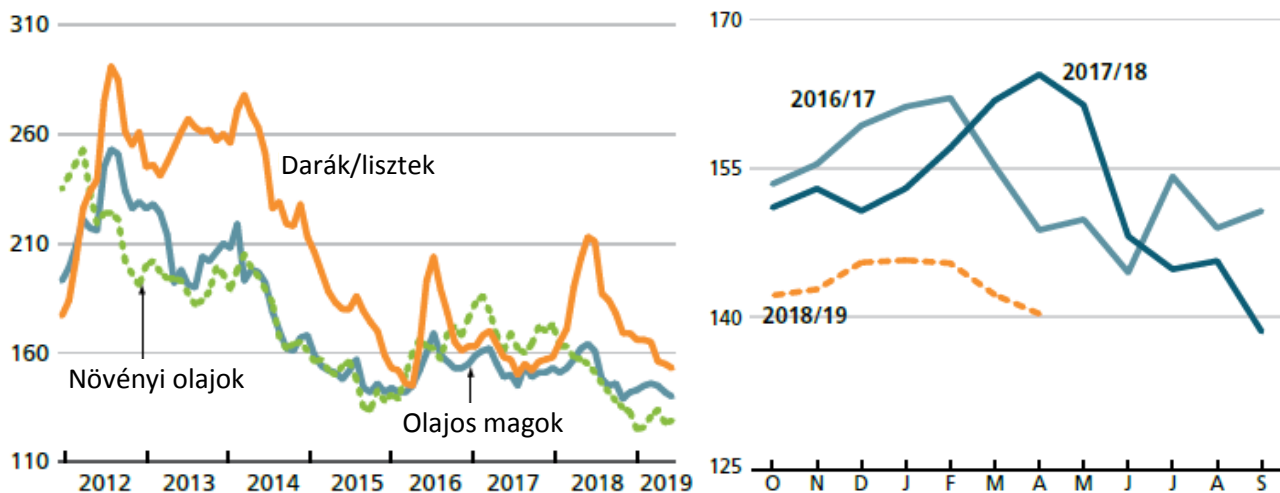
A világ repcetermelését 5 régió határozza meg: Kanada, EU, Kína, India, Ausztrália és Ukrajna (1. táblázat). Látható, hogy míg India és Ausztrália jelentősen kisebb hozamokat realizál, addig a többi nagy termelő 2,5 – 3 t/ha szinten van.

1. táblázat: Legjelentősebb repcetermesztők fontosabb aktuális mutatói (USDA, 2019)

Ország/Régió	Terület (millió hektár)			Hozam (tonna/hektár)			Termelés (millió tonna)			Változás	
	2017/18	előzetes 2018/19	aktuális projekció 2019/20	2017/18	előzetes 2018/19	aktuális projekció 2019/20	2017/18	előzetes 2018/19	aktuális projekció 2019/20	millió tonna	%
Világ	36.06	36.54	36.07	2.07	1.99	2.07	74.69	72.80	74.80	2.00	2.75
Amerikai Egyesült Államok	0.81	0.79	0.75	1.71	2.08	1.99	1.39	1.64	1.48	-0.16	-9.79
Európai Unió	6.82	7.06	5.80	3.25	2.84	3.40	22.17	20.06	19.70	-0.36	-1.80
Kanada	9.27	9.10	8.80	2.30	2.32	2.40	21.33	21.10	21.10	0.00	0.00
Kína	6.65	6.47	6.60	2.00	1.99	1.98	13.27	12.85	13.10	0.25	1.95
Dél Ázsia											
India	6.70	7.20	7.30	1.06	1.11	1.05	7.10	8.00	7.70	-0.30	-3.75
Pakisztán	0.24	0.23	0.24	0.96	0.98	0.98	0.23	0.23	0.24	0.01	4.44
Banglades	0.25	0.25	0.25	0.92	0.92	0.92	0.23	0.23	0.23	0.00	0.00
Volt Szovjet tagállamok											
Oroszország	0.95	1.50	1.45	1.58	1.33	1.41	1.50	1.99	2.05	0.06	3.07
Ukrajna	0.79	1.00	1.30	2.80	2.85	3.00	2.22	2.85	3.90	1.05	36.84
Fehéroroszország	0.33	0.35	0.30	1.81	1.31	1.63	0.60	0.46	0.49	0.03	7.46
Kazahsztán	0.25	0.37	0.28	1.11	1.08	1.14	0.28	0.39	0.32	-0.07	-18.78
Ausztrália	2.70	1.90	2.70	1.36	1.16	1.37	3.67	2.20	3.70	1.50	68.18
Dél-Amerika											
Chile	0.06	0.06	0.06	3.89	4.20	4.25	0.22	0.25	0.26	0.01	2.82
Paraguay	0.03	0.04	0.03	1.00	1.50	1.87	0.03	0.06	0.06	0.00	-6.67
Egyéb	0.20	0.23	0.16	2.17	2.14	2.22	0.45	0.50	0.49	-0.02	-6.20

A növényi olajok, dara/pogácsa valamint az alapanyagok árai viszonylag együtt mozognak, ugyanakkor az alapanyagok árindexe kisebb volatilitást mutat. Szintén megfigyelhető az olajsmag árak **szezonális ingadozása** is (jobb oldali ábra), amely az egyes olajsmag-féleségek eltérő betakarítási idejével van összefüggésben (1. ábra).

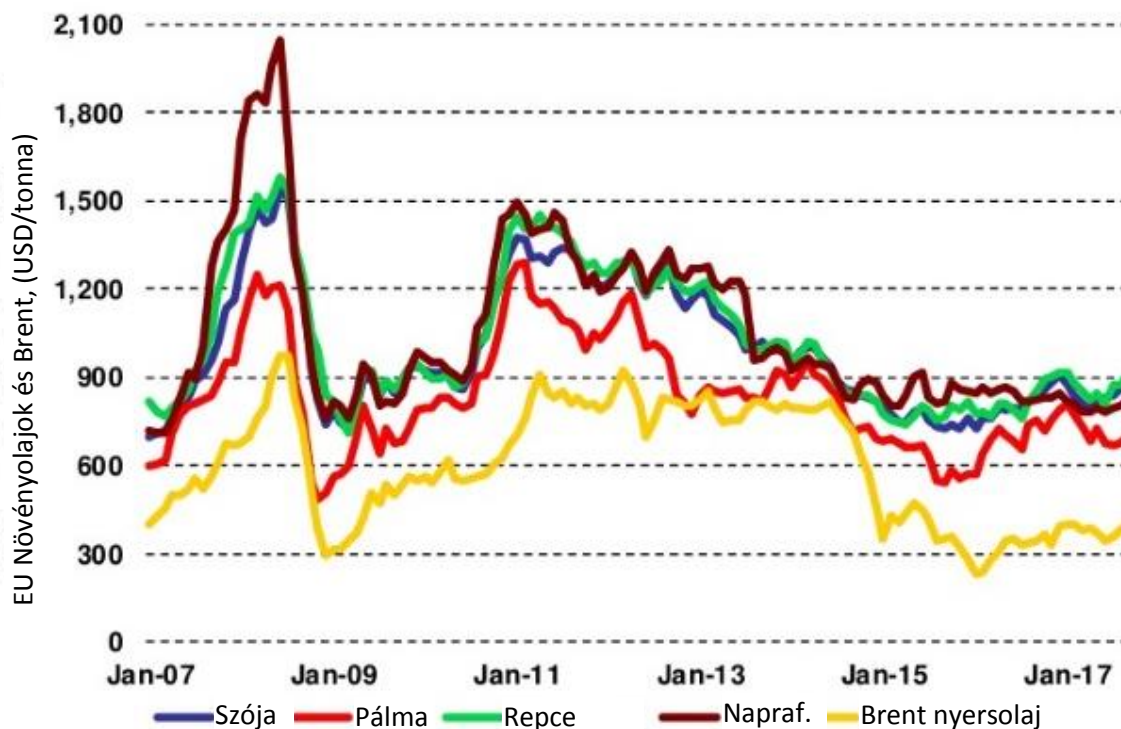
1. ábra: Havi nemzetközi árindexek hosszú távú [bal] és az olajsmag árindex szezonális mozgása [jobb] (FAO, 2019)

Megjegyzés: (2002-2004=100)

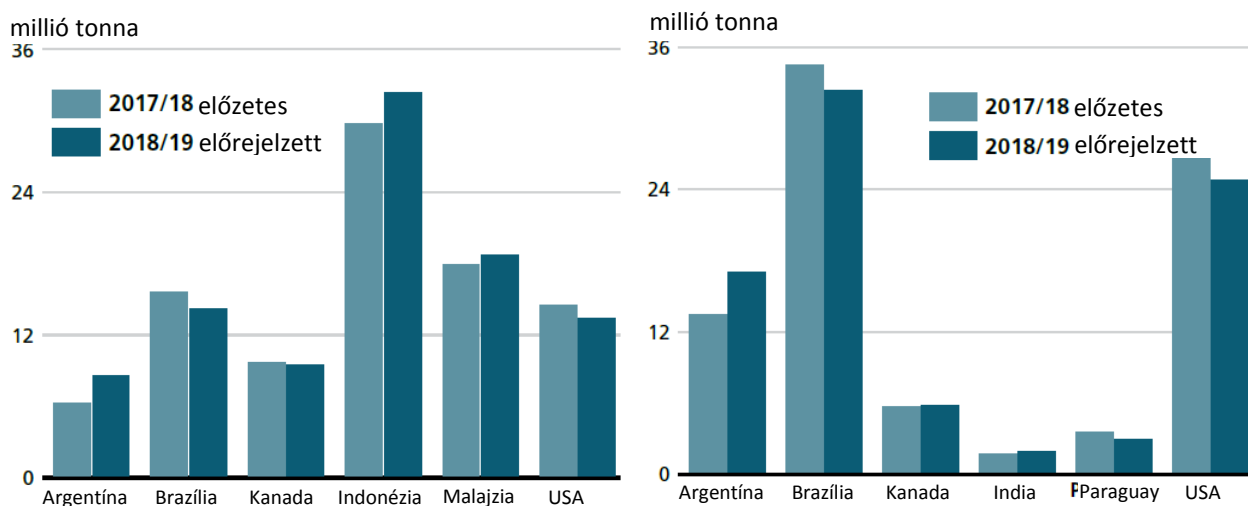
A legfontosabb olajsmagok ára éppen a már említett helyettesíthetőség miatt hosszú távon jellemzően **azonos trendet követnek és a nyersolajárral is gyakran együtt mozognak** (2. ábra). Hosszú távon ugyanakkor az olajsmag piacot elsősorban a szójatermelés növekedése fogja meghatározni, amely elsősorban az amerikai kontinensen és Ázsiában realizálódik.

2. ábra: Legfontosabb olajos magok és Brent olaj árának alakulás (FAO, 2019)

A megtermelt közel 600 millió tonna olajosmagból 200 millió tonna olajat¹ sajtolnak, aminek közel fele nemzetközi kereskedelembé kerül, míg a 150-160 millió tonnányi takarmány-alapanyag mintegy kétharmada cserél gazdát a nemzetközi piacon. A szója és a növényi olajok a két legnagyobb arányban nemzetközi kereskedelembé kerülő termék. Míg az olaj tekintetében – pálmaolaj termelésüknek köszönhetően - Indonézia és Malajzia a két meghatározó exportőr, addig a takarmány-alapanyagok piacán Brazília és az USA a meghatározó. Ez utóbbi országoknak idén kisebb kibocsátásuk várható, szemben a harmadik legnagyobb Argentínával, amely várhatóan növelni tudja piaci részesedését (3. ábra).

3. ábra: Legjelentősebb olaj [bal] és liszt/pogácsa [jobb] exportőrök (FAO, 2019)

2. Globális piaci helyzet

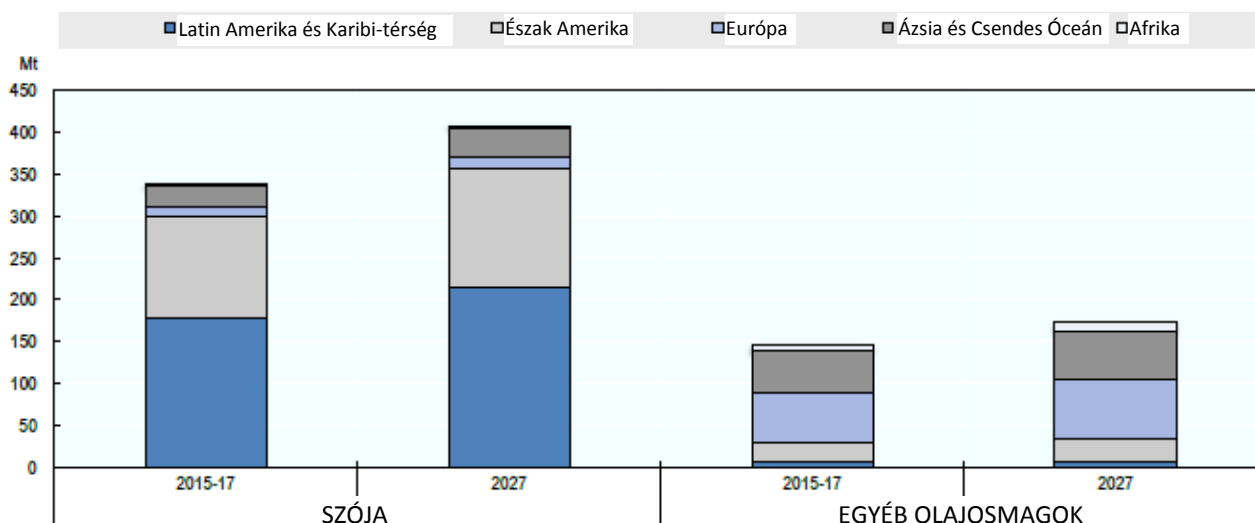
Globális vizsgálva a gabona és olajosmag termelést a kedvező időjárásnak köszönhetően összességében **kedvező évre van kilátás** 2019/2020-ban. Ugyanakkor az olajos növények korábbi években tapasztalt 3% körüli növekedésével szemben minimális csökkenés várható, elsősorban az USA kedvezőtlen szójatermelésének köszönhetően. Várhatóan a felhasználás növekedési üteme is csökken, de kisebb mértékben, ezzel valószínűleg **csökkentve a rekord magas készlet szintet**.

Ami a **repce vetésterületét és várható hozamait** illeti, az amerikai mezőgazdasági minisztérium, az USDA szakemberei a repce termőterületének további csökkenését prognosztizálják Kanada és az Egyesült Államok esetében, amelyet várhatóan csak részben kompenzálhat a magasabb hozamok. Az európai kontinensen elsősorban az ukrán és orosz repce-, ill. napraforgó-termelés növekedését prognosztizálják a szakemberek, míg az EU termelése várhatóan a jelenlegi színvonalon marad (4. ábra). Az ukrán és orosz növekedés kapcsán mindenképp fontos megjegyezni, hogy ennek ütemét a termelés jelentős költségszintje fékezi, tekintettel a magas finanszírozási igényre. Indiában és Ausztráliában is kedvező évet várnak, ezért ez is inkább nyomás alá helyezi a piacokat, kevés lehetőséget hagyva az árak növekedésének.

A fenti negatív hatásokat tovább erősíthetik a kedvező dél-amerikai szójatermés kilátások.

¹ Aminek csupán alig több mint 10%-a, 28 millió tonna származik recéből és szintén hasonló arányú a bioüzemanyag célú felhasználás (12,5%). Ezzel szemben az EU28-ban a növényi olajok kétharmadát használják bioüzemanyagként.

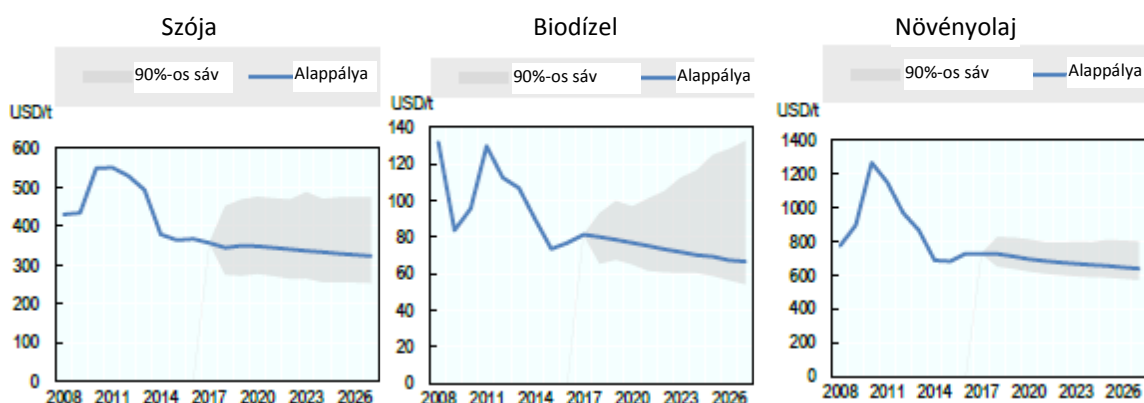
4. ábra: Olajosmag kínálat várható hosszú távú kínálata (OECD-FAO, 2019)

Keresleti oldalon az elmúlt években az olajosmag növények globális expanzióját döntően a **rohamosan bővülő kínai fehérjeigény** határozta meg. Az afrikai sertéspestis megjelenése azonban jelentősen visszavetette a növényi fehérjék iránti keresletet a távol-keleti országban.

Mivel a termelés (különösen a szója és pálma) egyre nagyobb arányban koncentrálódik olyan területekre, amelyek növekvő mértékben kitéttek a globális klímaváltozás szélsőséges időjárási eseményeinek, ennek a koncentrációnak a természetes következménye, hogy egyre nagyobb kockázatot jelentenek a járványok és egyéb katasztrófák is. Ez a termelés és/vagy a felhasználás nagyobb mértékű ingadozását eredményezi, amely természetesen kihatással van az árak alakulására. Ezt a hatást tovább erősítheti az utóbbi években mind nagyobb arányban tapasztalt regionális és bilaterális kereskedelmi egyezmények térnyerése, amely csökkenti a nemzetközi piacok volumenét. Tehát míg összességében a repce hosszú távú piaci kilátása kedvezőnek mondható, számos tényező vezethet rövid távon piaci sokkok kialakulásához. Érdeemes megjegyezni, hogy a sokkokra vonatkozó projekciók aszimmetrikusak, és az árak nagyobb arányú növekedését jelzik előre (5. ábra). Ugyanakkor a kereskedelmi korlátozások könnyedén okozhatnak ellentétes helyzetet a hazai és a világpiacra, azaz egyszerre lehetséges, hogy emelkedő világpiaci árak mellett a hazai árak a beszoruló, felhalmozódó kínálat miatt csökkennek. A nemzetközi piacok esetleges szűkülése általában nagyobb, kiszámíthatatlanabb áringadozásokat okoz.

5. ábra: Sztokasztikus szimulációk által projektált (90% valószínűségű) árak (OECD-FAO, 2019)

Jelenleg három meghatározó esemény tartja lázban a nemzetközi piacokat, amelyek mindegyike végeredményben Kínához köthető.

Egyrészt komoly várakozások övezik a **kínai-amerikai kereskedelmi háború** következményeit, amelynek az amerikai olajosmagtermelők (elsősorban szója) lehetnek a legnagyobb vesztesei. A Kínából kiszoruló amerikai szója helyét a brazil szója veheti át.

Ehhez kapcsolódóan az **amerikai agrárpolitikában** is jelentős változások tapasztalhatók, hiszen a kereskedelmi háború miatt veszteséget elszenvedő gazdák a SAPS-hoz hasonló területalapú kompenzációban részesülhetnek, amelyre már régen nem volt példa az USA-ban. Az erre szánt összeg idén elérheti a 15 milliárd dollárt, ami közel 10%-os növekedést jelent tavalyhoz képest. Összehasonlításképpen az USA tavaly elfogadott öt éves agrárpolitikájában, a Farm Billben a teljes mezőgazdaság kockázatkezelésére és a teljes öt éves időszakra szántak 66,5 milliárd dollárt.

Kanada az elmúlt években csúcsra járatta a repcetermesztést, hiszen az EU-val fej-fej mellett 20 millió tonna feletti összterméssel a világ legnagyobb termelőjévé lépett előre, amelynek mintegy felét Kínába exportálja. Azonban a tavalyi rekordtermés az átlagosnál nagyobb készleteket hagyott a raktárakban, ráadásul Kína minőségi problémákra hivatkozva megállította a kanadai importot. Ehhez adódik még a távol-keleti, különösen a **kínai sertéspestis** okozta visszaesés a keresletben. A 2018 augusztusi első hírek óta a legutóbbi jelentések már 20%-os állománycsökkenésről szólnak, amely akár komolyan átírhatja a globális olajosmag piaci folyamatokat.

Az afrikai sertés pestis közvetlen vesztese mindenképp a szója lehet, de áttételesen rányomja a bélyegét a többi olajosmag piacára. Ugyanakkor a kieső sertés helyettesítésére valószínűleg a baromfi- és a haltenyésztés növekedése lesz a válasz, illetve az amerikai szója egy részét helyi sertésenyésztés növekedése is segítheti, ezzel jelentősen csökkentve az olajosmag piacra gyakorolt hatást.

A határidős piacok korlátozott mozgást mutatnak az elmúlt két hónapban: míg húsvét magasságában rekord méretű short pozíciók általi nyomás és május első felében csökkenő árak volt megfigyelhető, mára azonban ismét **enyhén emelkedő árakat** lehet megfigyelni, alacsony volumen és ármozgás mellett.

3. Az európai piaci helyzet

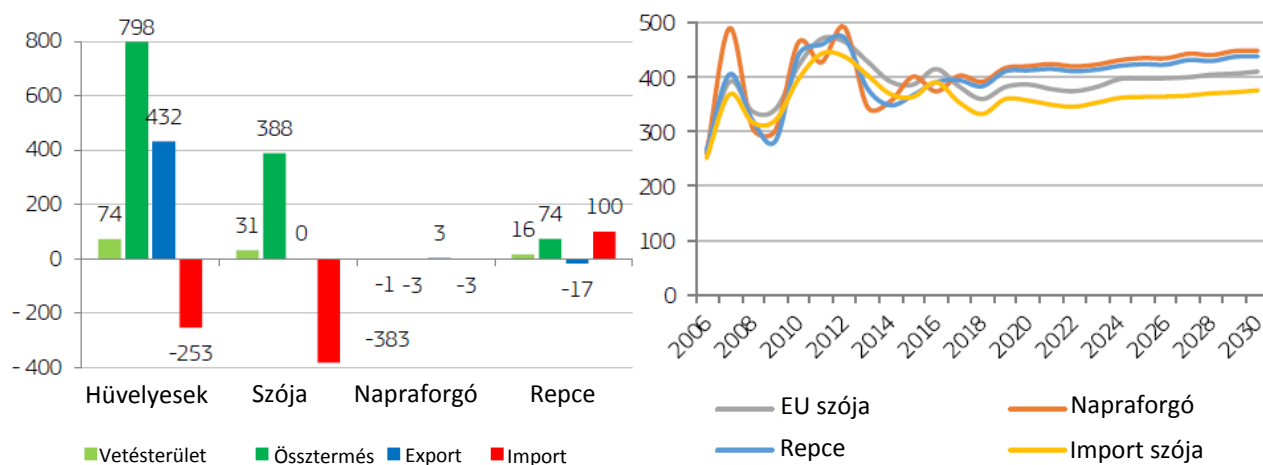
Az EU havonta megjelenő növénymonitoring jelentései alapján a borúlátó – akár az elmúlt 5 év átlagánál 15%-al kisebb össztermés – összeurópai kilátások mögött is vegyes képet láthatunk. Míg a német (-33%) és francia (-20%) előrejelzések mind kisebb össztermésről számolnak be, addig Lengyelország keleti feléről, Ukrajnából (28%-al növelték a vetésterületet) és Oroszországból is biztató termésvárakozásról hallani. A kedvezőtlen őszi időjárásra visszavezethetően elsősorban a kisebb vetésterületnek köszönhetően szintén több-kevesebb termés kiesés várható a legtöbb környező országban is, különösen Romániában. Átlagosnál gyengébb hozam miatt alacsonyabb jövedelmezőségre számíthat a legtöbb a román, a francia és spanyol gazda is.

Az EU-ban a repce keresleti viszonyait alapvetően befolyásolja a **bioüzemanyagokra, ill. azok fenntarthatóságára vonatkozó szabályozás**. Az EU a bioüzemanyag gyártásához felhasznált növényeket különbözőképpen minősíti aszerint, hogy mennyire fenntarthatók, azaz a teljes termelési ciklusukat tekintve felhasználásuk mennyiben egyeztethető össze az EU klímavédelmi, ill. környezetvédelmi céljainak teljesítéséhez. Az ún. fenntarthatósági kritériumok alapján

ösztönözni kívánják a számítások alapján „környezetbarátabb” alapanyagok felhasználását, míg a kevésbé „fenntartható” termékeket igyekeznek kiszorítani, pl. azzal, hogy a tagállamok ezeket kedvezőtlenebb feltételekkel tudják elszámolni a nemzeti megújuló energia felhasználási célok teljesítéséhez. Az EU szerint biodízel általában kevésbé minősül fenntarthatónak a bioetanolnál. A biodízel alapanyagokon belül a változások nagy vesztese a jelenleg 35%-os részesedéssel rendelkező pálmaolaj lehet, amelynek felhasználását az új szabályozás gyakorlatilag ellehetetleníti, javítva a repce pozícióját. A hosszabb távú kilátások tekintetében tehát a pálmaolaj környezetvédelmi okokból történő korlátozása, ill. kivétele miatt akár javulhat a repce pozíciója. Ehhez persze még a nagy pálmaolaj-termelő országoknak, Indonéziának és Malájziának is lesz egy-két szava. Ugyanakkor a repce felhasználásával készült biodízel iránti keresletet összességében visszavetheti a dízelautókat érintő botrányok miatt a dízelfogyasztás általános csökkenése.

Az olajosmagok takarmány célú keresletére minden bizonnyal hatással lesz az unió jelenlegi magas fehérjeimport függőség megszüntetésére való törekvés. Ennek keretében az EU egyrészt kutatási erőfeszítésekkel igyekszik növelni az elérhető fajlagos hozamokat, másrészt számos tagállam – többek között Magyarország is – célzott (termeléshez kötött) támogatással igyekszik ösztönözni a gazdákat a fehérjenövények termesztésére. A hüvelyesek, valamint kisebb részben az olajosmagok keresletében ezért Európában a legnagyobb növekedés takarmány célú felhasználás tekintetében várható, aminek a fő nyertesei a repce illetve a szója lesz (6. ábra).

6. ábra: Hüvelyes és olajos magok legfontosabb mutatóinak (vetésterület, hozam, export-import)[bal] és árának [jobb] 2030-ig várható változása a baseline-hoz viszonyítva (EU, 2019)

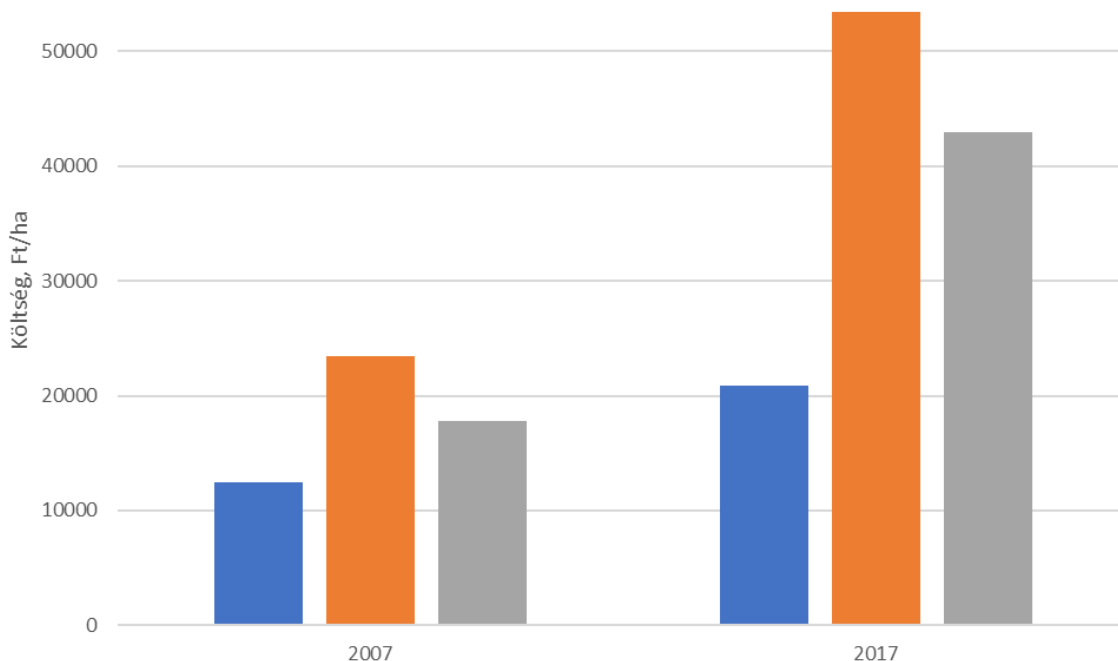
4. Magyarországi helyzet

A repcét – különösen a dunántúli régióban – mind nagyobb intenzitás mellett termesztik hazánkban, amely visszaköszön a költségekben.

A **termelés költsége** közel duplájára nőtt az elmúlt egy évtizedben, elérve az átlagosan 250-300 ezer Ft/ha szintet. Mivel a repce kifejezetten tápanyag- és növényvédelem-igényes növény - ami jól látszik a változó költség szerkezetében is (7. ábra) - az átlagosnál érzékenyebb az inputok (műtrágya, növényvédőszer) árváltozására. Az elmúlt években ugyanakkor a viszonylag magas árak és növekvő hozamok kompenzálni tudták a költségek növekedését. A jelenlegi 300 ezer

hektáros terület mellett viszont már megmutatkozik a vetésforgó feszített jellegére visszavezethető többlet növényvédelmi beavatkozások okozta költségnövekedés.

7. ábra: Repce fajlagos vetőmag(kék), műtrágya (narancs) és növényvédőszer (szürke) költség változása 2007 és 2017 között, (Tesztüzemi adatok)

A repce piacát az évtized elején - a napraforgóval összevetve - nagyobb **ármozgások**, míg az elmúlt években nagyobb stabilitás (100-120 ezer Ft/t) jellemzi.

Az **idei szezón** nem indult biztatóan, hiszen az őszi munkákról szóló jelentéseket megvizsgálva látható, hogy a tervezett vetésterületek tekintetében is mintegy 10%-os csökkenés volt megfigyelhető az előző évi rekord termőterülethez viszonyítva. A kedvezőtlen időjárási körülmények nehezítették a vetést és a kelést, ezért az állomány sok helyen rossz állapotban vágott neki a télnek. Tavasszal több híradásban is értesülni lehetett, hogy jelentős területeken döntöttek úgy a gazdák, hogy kitarcsázzák a menthetetlen vagy túlságosan bizonytalan állományokat. Az állományok kora tavasszal is inkább szenvedtek, és a virágzás is az ideálisnál rövidebb ideig tartott. Összességében megállapítható, hogy a repce csak részben képes kiheverni a kedvezőtlen kelési körülményeket, és bizony az ekkor elszenvedett hozamkiesést később már nem lehet gazdaságosan agrotechnikai beavatkozással kompenzálni.

A 2019-es betakarítás az átlagnál gyengébb hozamokat produkált. Az Alföldön 2,6 t/ha átlaghozam mellett 86 ezer hektárról takarítottak be repcét. Egyedül Hajdú-Bihar megyében érte el az átlagtermés a 3,2 t/ha nagyságot. Az ország többi régiójában ennél valamivel kedvezőbben alakultak a hozamok. Az átlag 3,2 t/ha körül alakul, legrosszabb eredmény Nógrád megyében (5400 hektár tekintetében 2,2 t/ha), míg a legjobb Vas megyében volt (26 ezer hektár vonatkozásában 3,6 t/ha). Mindösszesen 860 ezer tonna árualapot takarítottak hazánkban.

A betakarítás utáni helyzetet minden bizonnyal az **ukrajnai import nyomása** fogja meghatározni. Ukrajnában a jelenlegi jogszabályok ugyanis 2020. január 1. után kizárólag a közvetlen termelők esetében teszik lehetővé az exportértékesítés mellett az ÁFA visszaigénylését. Az ukrán kormány ezzel kívánja elérni, hogy a repce helyben kerüljön feldolgozásra és a nagyobb hozzáadott értékű repceolaj, illetve dara kerüljön exportálásra. Várható tehát, hogy nagyon sok viszonteladó

próbálkozik még a jogszabály változása előtti utolsó lehetőséget kihasználva piacra dobni a feldolgozatlan árukészletét.

Az Európa egészét tekintve kedvezőtlen össztermés ellenére, az ukrán importnyomás és a tavalyi készletek lassú apadása miatt inkább enyhe kínálati piacra van kilátás az EU-ban, tehát hazánkban az **idén sem várható számottevő elmozdulás a korábbi években megszokott árszintről**. Szintén negatívan hathat az árak alakulására az EU növekvő szójatermelése, ami a feldolgozók részéről nyomás alá helyezi a repce árát.

Konklúzióként elmondható, hogy a piaci feltételek továbbra is lehetőséget biztosítanak az ország jelentős részén a jövedelmező termesztésre. Azonban a fokozódó környezeti kitérttség nagyobb körültekintést követel meg a technológia kiválasztása és végrehajtása tekintetében, míg a gyakoribbá váló piaci sokkok miatt az árak nagyobb mértékű változékonyságára kell felkészülni.

Mindezek alapján a repce kedvező jövedelmezőségét a jövőben magas (4 t/ha feletti) hozamokkal és – a betakarításkor jelentkező kínálati nyomás csökkentése érdekében - tárolási lehetőség biztosításával lehet megőrizni. Előbbi eléréséhez elengedhetetlen a megfelelő (helyi környezeti körülményekhez és célpiaci igényekhez igazodó) fajtaválasztás, valamint a termesztéstechnológia szigorú betartása. A fokozódó klimatikus kitérttség miatt egyre inkább szükség lehet a kelést elősegítő öntözésre, valamint a magas szintű és színvonalú gépesítésre, amellyel az egyes beavatkozásokat kellő gyorsasággal és megfelelő minőségben lehet végrehajtani. A növényvédelmi érzékenysége miatt kiemelt figyelmet érdemes szentelni a szomszédos táblák földhasználatára, mivel egy-egy kedvezőtlen hatású növényvel hasznosított terület megtöbbszörözheti a növényvédelmi költségeket.

5. 2019-es őszi vetés

Az október 8-i állapot szerint gyakorlatilag befejeződött a 2019. évi vetés, amely eredményeként a tavalyi évvel megegyező területen – mintegy 310 ezer hektáron – vetettek repcét. A legtöbb megyében a tavalyi évhez hasonló területnagyságot foglal el repce, tehát az alacsony hozamok és a jelentős területkiesés sem szegte kedvét a békési illetve csongrádi gazdálkodóknak. Még két megyét kell megemlíteni: Pest megyében a tavalyi vetésterület közel felére csökkent, míg Jász-Nagykun-Szolnok megyében 20%-al nőtt a vetésterület. Az ország legnagyobb részén tapasztalt viszonylag kedvező időjárásnak köszönhetően a legtöbb állomány szép képet mutat, inkább az elmúlt években is problémát jelentő árvakelések és másodvetések miatt lokálisan jelentkező kártevők okoznak fejfájást és teszik szükségessé a többszöri növényvédelmi beavatkozásokat.